

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editore: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

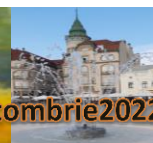
Lovitura de stat de la Iași: încercarea Rusiei și a preoțimii ortodoxe de a rupe Mica Unire
Matei UDREA

*Bătălia din 3 aprilie 1866 s-a încheiat cu sute de morți,
 iar Mitropolitul pucist a fugit îmbrăcat în haine femeiești.
 Ion Creangă l-a ascuns într-un poloboc*

Lovitura de stat încercată la Iași de Rusia și de preoțimea ortodoxă din Moldova în 3 aprilie 1866, la doar 7 ani după Mica Unire, este unul din momentele de cumpănă însângerate pe care România a trebuit să le treacă înainte de a se consolida ca națiune. Evenimentul, pus la cale de agenții Rusiei cu ajutorul unor bogătași și al clerului, în frunte cu Înaltpreasfințitul Calinic Miclescu, Mitropolitul Moldovei, a urmărit ruperea Micii Uniri și revenirea la situația de dinainte de 1859, prin divizarea celor două provincii românești în state separate. Situația a fost salvată de intervenția armatei pe străzile Iașului, sub comanda fermă a boierului moldovean pro-unionist Lascăr Catargiu – un adevărat erou care, în momentul decisiv, a avut tăria de caracter să ordone deschiderea focului când gloatele, asmuțite de agenții ruși și de preoți, puseseră stăpânire pe oraș.

Luptele date la Iași în 3 aprilie 1866 reprezintă printre cele mai grave tulburări armate pe care le-a traversat statul român de-a lungul existenței sale. În orașul moldovean a fost o bătălie în sensul propriu al cuvântului: mulțimi înarmate, baricade în mijlocul străzilor, schimburi înverșunate de focuri, lupte de

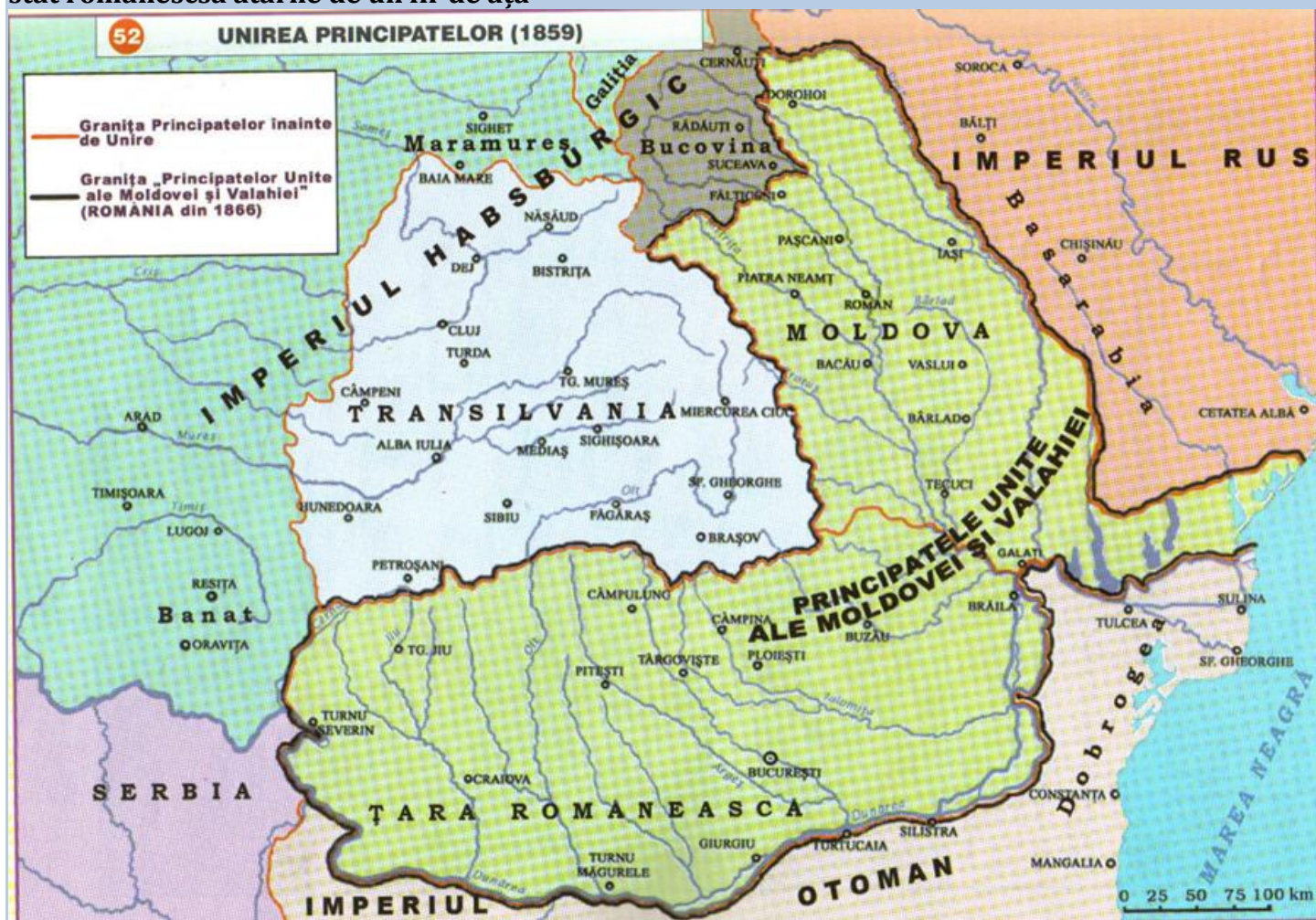
stradă, cu forțele guvernamentale prinse în ambuscade de pe acoperișuri și din balcoane, șarje de cavalerie pe ulițele pietruite din centrul Iașiului, sute de morți și alte sute de răniți.

Deși importante, evenimentele tragice petrecute pe 3 aprilie 1866 la Iași sunt eludate – din motive evidente – de istoriografia română. Cazul le este bine-cunoscut istoricilor, dar aceste întâmplări nu răzbat către publicul larg. Episodul ar demitiza un trecut mai tulbure decât sunt dispuși oamenii să accepte privind împrejurările în care s-a făcut fuziunea Moldovei cu Țara Românească.

Adevărul este că Mica Unire din 1859 n-a încântat, în realitate, chiar pe toată lumea din cele două provincii românești. Unele categorii de populație au ieșit atunci în pierdere, clerul ortodox a fost foarte departe de rolul liantului care leagă poporul, propagând mai degrabă resentimente, xenofobie și învrăjbire între munteni și moldoveni. Oportuniștii abundau atunci, la fel ca și acum, în timp ce conștiința națională lipsea cu desăvârșire în cazul multor locuitori.

Supraviețuirea României a depins atunci de existența, la vârful statului, a unor elite ferme, competente și inteligente, cu viziune asupra viitorului și care n-au dat înapoi în fața amenințării rusești și a violențelor puse la cale în stradă. Relevant este, în context, amănuntul că înăbușirea insurgenței de la Iași a fost ordonată și condusă fără ezitare, de la fața locului, chiar de un boier moldovean: Lascăr Catargiu, liderul Partidului Conservator și priceputul premier de mai târziu.

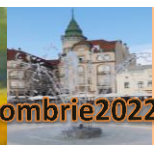
Contextul: cum s-a ajuns, după 7 ani de la unirea Munteniei cu Moldova, ca soarta noului stat românesc să atârne de un fir de ață

Principatele Unite la 1859.

Rusia a încercat permanent să destrame noul stat. Mai întâi a organizat o lovitură de stat dejucată în ultima clipă la Iași, în ianuarie 1859, apoi mai multe tentative de asasinat asupra lui Cuza, răscoale, greve și agitații. În primăvara lui 1866, cu sprijinul unor boieri trădători și al clerului ortodox din Moldova, Imperiul Țarist a pus la cale mișcarea secesionistă soldată cu carnagiul de la Iași

Lovitura de stat din 3 aprilie 1866 a fost pusă la cale „cu bani rusești” într-un moment-cheie, de maximă slăbiciune a nou-creatului stat de la gurile Dunării. După 7 ani tulburi, marcați de instabilitate internă, lovituri de stat, asasinate și atentate, corupție, reforme extraordinare, dar haotice și clar nepotrivite cu nivelul de dezvoltare a națiunii, domnitorul Alexandru Ioan Cuza fusese silit să abdice pe

11 februarie 1866 de o largă coaliti  a for elor politice (cunoscută, din acest motiv, sub numele de „Monstruoasa coaliti ”).

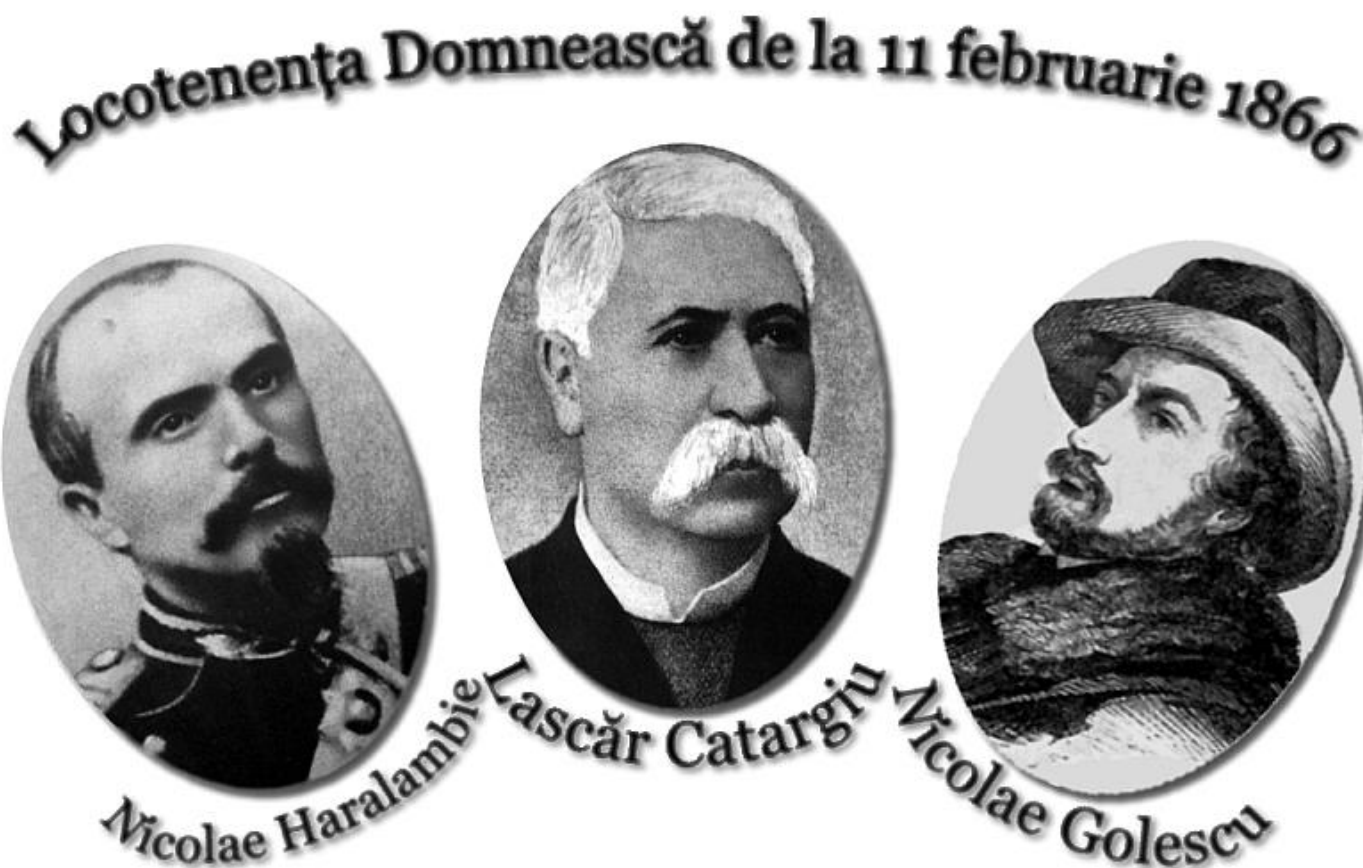
Cuza, care în momentul alegerii sale ca domnitor, în ianuarie 1859, acceptase ideea că va r m ne în func ie doar până se va ivi posibilitatea de a aduce pe tron un domnitor străin,  i-a schimbat punctul de vedere pe parcurs  i, pe 2 mai 1864, dăduse o lovitură de stat prin care instituise un regim personal. Liberalii radicali (‐ro ii” – cum erau cunoscu i în epocă)  i conservatorii au făcut atunci o alian   bizară  i contra naturii, silindu-l pe domnitor să renun e la tron.

 n locul lui Cuza – care a semnat actul abdicării în noaptea de 10 spre 11 februarie 1866  i plecat din  ar  două zile mai t rziu – a fost instituită o Locotenen   Domnească formată din Lascăr Catargiu (boier moldovean conservator), Nicolae Golescu (boier muntean liberal mason)  i colonelul Nicolae Haralambie, ca reprezentant al Armatei.

Noua conducere a făcut demersuri pentru aducerea pe tron a unui domnitor străin. O altă solu ie era imposibil de găsit din cauza rivalit  ilor interne  i a complotului puterilor vecine –  n special Rusia.

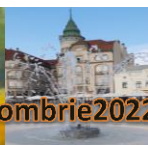
 n final, după o epopee incredibil de lungă, tensionată  i cu răsturnări de situa ie uneori tragicomice (care l-au  i inspirat pe Caragiale, dealtfel, în piesele sale de teatru), s-a ajuns la solu ia principelui german Carol de Hohenzollern.

Puterile Garante au cerut ca, în locul lui Cuza, să fie pus un domnitor român, men ion nd că, dacă moldovenii doresc acest lucru, se pot separa. Rusia a interpretat mesajul ca pe o slăbiciune a Occidentului  i a ac ionat imediat

Locotenen   Domnească aflată la conducerea Principatelor Unite în intervalul februarie – mai 1866: colonelul Nicolae Haralambie (reprezent nd Armata), boierul moldovean Lascăr Catargiu (din partea conservatorilor)  i revolu ionarul mason muntean Nicolae Golescu (din partea liberalilor). Lascăr Catargiu, care conducea Locotenen  , a avut tăria de a înfrunta amenin area rusesc   i de a ordona, pe 3 aprilie 1866, ca armata să deschidă focul împotriva cona ionalilor săi moldoveni. Ulterior, Catargiu va fi un excelent premier, care în timpul marii guvernări conservatoare (1871-1876) va reu i să stabilizeze  ara pusă pe un butoi cu pulbere de liberali

Nominalizarea lui Carol vine pe 30 martie 1866, într-un moment deosebit de delicat pentru labilul stat român aflat, de aproape două luni, cu o conducere interimară nelegitimă. Locotenen   Domnească dă o proclama ie în care anun   că prințul Carol de Hohenzollern este noul candidat la tronul Principatelor Unite  i recomandă popula iei alegerea sa. Totul urmează a se decide printr-un plebiscit.

Anunțul este îndrăzneț și sfidează ordinul Puterilor Garante, care pe 23 martie trimiseseră la București un comunicat dur: „Adunarea, care are să se întrunească la București, este chemată a proceda la alegerea gospodarului. **Alegerea nu va putea cădea decât pe un pământean** (...). Dacă majoritatea deputaților moldoveni din Adunare ar cere, ei vor avea facultatea să voteze separat de munteni. **În cazul când majoritatea moldovenească se va pronunța în contra Unirii, acest vot ar avea de consecință separațiunea ambelor Principate**”.

Pericolul este, așadar, maxim. Rusia, care încercase și în 1859 să submineze unirea principatelor prin organizarea unei lovituri de stat în Moldova, iar apoi stătuse în spatele unor greve, răscoale și atentate asupra lui Cuza, a perceput comunicatul Puterilor Garante ca pe un moment de slăbiciune și o undă verde pentru destrămarea noului stat.

Surprinzător, președinția Conferinței Marilor Puteri care oferă această oportunitate de rupere a unirii este deținută chiar de Franța, până acum principala susținătoare a actului din ianuarie 1859! Explicația acestei întorsături diplomatice este oferită de istoricul Alex Mihai Stoenescu în cartea sa, „Istoria loviturilor de stat din România”: „*Ieșeau la iveală adevăratele interese strategice europene ale împăratului Napoleon al III-lea, care încercase să creeze un stat tampon între Rusia și Turcia, în beneficiul acesteia din urmă. Instabilitatea internă a României îl făcuse să renunțe la proiect, considerându-l, alături de alte planuri revoluționare – cum era insurecția emigrației ungare –, un eșec ce nu mai putea fi evitat (...)*”.

Marele noroc al României este însă apariția pe firmamentul european a noii puteri în fulminantă ascensiune, Germania. Cancelarul acesteia, Otto von Bismarck, oferă involuntar o nouă șansă țării românești create în 1859, în timp ce-și urmărește propriul interes, extinderea sferei de influență în „problema orientală”. Bismarck susține venirea incognito a prințului Carol în România (împotriva voinței Imperiului Austriac) și manevrarea evenimentelor de așa natură încât Marile Puteri să fie puse în fața unui fapt împlinit prin alegerea domnitorului străin.

Dar Germania nu e singurul actor străin implicat pe scena românească. Rusia, credincioasă lungii sale tradiții de a-și exporta influența prin exploatarea disensiunilor existente în celelalte state, consideră că acesta e momentul prielnic să rupă unirea Țării Românești cu Moldova, pe care n-o putuse bloca în 1859. Pentru asta, rușii pun la lucru agentura din țară, pregătesc un scenariu separatist în Moldova și finanțează agitatori, activând inclusiv preoțimea ortodoxă.

Mișcarea separatistă brusc revigorată cu ajutor rusesc mizează, așadar, pe „conștiința îngustă a acestor clerici fără orizont politic”, după cum descrie Alex Mihai Stoenescu situația la momentul aprilie 1866, și pe acele categorii sociale dezavantajate în urma unirii. Soarta țării urmează să se decidă în doar câteva zeci de ore.

Insurecția de la Iași a venit într-un moment de maximă tensiune între moldoveni și munteni, care încă nu se obișnuiseră unii cu ceilalți. Unele categorii sociale ieșiseră în pierdere după Unire, iar agenții Rusiei au profitat ca să amplifice tensiunile

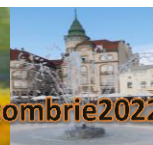
În țară, Locotenența Domnească fixează blebiscitul de alegere a lui Carol de Hohenzollern pentru 2-8 aprilie, prin metoda deschiderii unor liste de semnături la sediile prefecturilor și ale primăriilor.

Simultan, însă, la Iași se declanșează insurecția antiunionistă. În acest caz, trebuie spus că Rusia nu face decât să exploateze o serie de nemulțumiri și fricțiuni care apăruseră deja între munteni și moldoveni, în cei 7 ani de domnie a lui Cuza.

Mulți dintre locuitorii Iașiului sunt profund nemulțumiți de faptul că, odată mutată capitala la București, orașul lor pierde din influență și perspectivă. Tensiunile sunt mari, iar memoria unei alte răscoale antiunioniste, care avusese loc în 1862, e încă proaspătă printre ieșeni. Nici la București lucrurile nu stau cu mult mai bine. În orașul valah, funcționarii pe care Cuza i-a adus din Moldova și cu care acesta a umplut funcțiile de conducere sunt întâmpinați cu ostilitate.

A. D. Xenopol relatează aceste tensiuni citând un articol din presa străină: „*«Le Memorial diplomatique» din Viena reproduce o corespondență din București în care se spune că «Cuza a venit în Muntenia înconjurat de moldoveni care au năvălit în toate funcțiile și care tratează pe munteni ca biruitori, adăogând că dacă ar fi să reînceapă chestia Unirii, aceștia nu ar mai vota niciodată cu dânsa». Muntenii, pentru a lovi în domnitor, dădeau în moldoveni, neamul domnitorului*”.

Pe acest fundal, folosindu-se de agenții săi, de trădători din rândurile bogătașilor și de numeroși „idioti utili” din pătura de mijloc și din preoțime, Rusia pregătește terenul, în Moldova, pentru ruperea unirii.

Alesul rușilor pentru a deveni domnitorul Moldovei secesioniste: Nanuță. „Nicolae Roznovanu avea la acea dată 24 de ani, era cunoscut mai mult cu numele Nanuță și lua lecții de învățare a limbii române. Acest Guliță al Iașilor era agent țarist”

Maria Roznovanu (fostă Sturza, fostă Ghica), mama lui Nanuță, cunoscută poporului drept Marghiolița, are o biografie incredibilă. După nenumărate aventuri, căsătorii, divorțuri, fugi cu amanții, peripeții la Constantinopole și alte asemenea, a încercat să facă politica în Moldova și să-și pună fiul domnitor cu ajutorul rușilor. Tentativa a eșuat și Marghiolița a sfârșit aproape săracă, încercând să-și răscumpere greșelile prin mese gratuite oferite săracilor din Iași

Începând cu ultimele zile din martie, evenimentele se precipită la Iași, pe măsură ce momentul plebiscitului din 2-8 aprilie se apropie:

- în oraș au loc acțiuni de stradă separatiste, la care vin persoane cu pancarte purtând mesaje antimuntenesti: „*Valahi, duceți-vă de unde ați venit!*” sau „*Vrem să ne conducem singuri!*”. Oamenilor li se vorbește despre „libertate”, „dictatura de la București”, faptul că moldovenii ar fi devenit o colonie a Munteniei etc.

- Guvernul interimar de la București încearcă să contracareze agitația separatistă, dar o face în stilul cunoscut al autorităților centrale românești, incompetent și superficial, astfel că acțiunea eșuează lamentabil. La Iași sosesc în grabă Lascăr Catargiu și Nicolae Golescu, avertizați că se pregătește o lovitură în forță regizată de Rusia. Esta adus un regiment de infanterie muntean, iar prefect de Iași este numit tot un muntean: Ștefan Golescu. Se organizează un comitet de criză numit „Clubul național”, care ar urma să facă lobby în favoarea menținerii unirii și a alegerii domnului străin. Dar impactul acestui „Club național” e zero, iar numărul aderenților – infim.

- cu doar 3 zile înainte de începerea plebiscitului, partida separatistă este stăpâna Iașului. În fruntea mișcării sunt boierii rusofili din familia Roznovanu, care speră ca domnitor al Moldovei să fie pus, în urma plebiscitului, vlăstarul familiei, tânărul Nicolae Roznovanu.

- personajul ales de ruși să devină conducătorul Moldovei este de-a dreptul caricatural, parcă rupt din „Coana Chirița”, piesa de teatru a lui Vasile Alecsandri. „*Nicolae Roznovanu avea la acea dată 24 de ani, era cunoscut mai mult cu numele Nanuță și lua lecții de învățare a limbii române. Acest Guliță al Iașilor era agent țarist. Apariția sa episodică pare mai degrabă o soluție pasageră pentru aducerea lui Serghie de Leuchtenberg pe tronul țării*”, îl descrie istoricul Alex Mihai Stoenescu pe „catindatul” împins în față.

- 29 martie 1866: în ziua stabilirii listelor electorale, separatiștii dau năvală și inundă, într-o acțiune bine organizată, sala de ședințe a Primăriei. Colegiul electoral din Iași numără doar 800 de locuri, dar pe lista separatiștilor se strâng 2.000 de semnături. Este respins proiectul taberei unioniste: cei prezenți la adunare se pronunță contra alegerii unui prinț străin, iar pe listele electorale se formează o majoritate secesionistă.

- victoria antiunioniștilor pare aproape, iar aceștia nu se mai feresc, ba chiar fac caz de sprijinul Rusiei. Seara, familia Roznovanu dă un bal unde invitat de onoare este consulul Imperiului Țarist, baronul Offenberg.

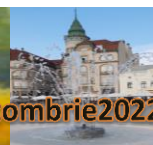
- 30 martie 1866: unioniștii organizează o adunare în fața Universității. Se scandează „Unire!, Unire!, Prinț străin de origine latină! Unire!”. Fără efect, însă, la nivelul opiniei publice.

- 31 martie 1866: Guvernul României, conștient de implicarea unei puteri străine în agitația de la Iași și de pericolul iminent, contraatacă diplomatic. Rusia este notificată să returneze moșiile din Basarabia către prințul Moruzi. Este doar o manevră de ordin politic, prin care Bucureștiul atrage astfel atenția Rusiei, în mod subtil, că n-a uitat de anexarea samavolnică a Basarabiei în 1812 și că n-a renunțat la acest teritoriu. Culmea e că prințul Moruzi, de care se folosește acum Guvernul interimar de la București, este el însuși agent al Rusiei!

- 2 aprilie 1866: rușii își urmează neabătut planul și pun în scenă o așa-zisă mișcare „spontană” la Iași. O delegație cu pretenții de „reprezentativitate” merge la palatul familiei boierești Roznovanu și cere ca tânărul Nicolae-Rosetti Roznovanu „să accepte” tronul Moldovei. Marghiolița Roznovanu (fostă Ghica,

Maria Sturza (Ghica)

fostă Sturza), mama lui "Guliță", mimează uimirea, se declară onorată, dar le cere „delegaților poporului” să aștepte pentru a-și întreba fiul dacă acceptă. Doamna dispare în apartamentele odraslei, lăsându-i în anticameră pe musafiri. Sceneta, de un comic de situație fabulos, are chiar și happy-end. Marghiolița Roznovanu revine după „o așteptare tensionată” și-i anunță solemn pe delegați, în limba franceză: **„Messieurs, Nicolas accepte!”** (*„Domnilor, Nicolas acceptă!”*).

A doua zi, evenimentele vor părăsi însă această notă tragi-comică pentru a degenera într-un adevărat război civil, cu mulțimi scoase în stradă, salve de puști, șarje de cavalerie, baricade pe străzile Iașiului, sute de morți și răniți.

„Jos Unirea! Trăiască revoluția moldovenească! Rușii vor fi aici în câteva ore să ne ajute!”

Ziua de 3 aprilie 1866 era una de mare sărbătoare: Duminica Tomii, a doua după Paște – prilej ideal pentru ruși să pună la cale o diversiune. Istoricul Alex Mihai Stoenescu descrie situația: *„Agentura rusească face să se difuzeze în oraș știrea că la ceremoniile de la Mitropolie se vor distribui cantități mari de pomană. Anunțul adună în curtea Mitropoliei și în spațiile înconjurătoare o mulțime credincioasă și doritoare de milostenie, între care majoritatea era reprezentată de țărani din satele învecinate”*.

Separatiștii obțin astfel masa de oameni pe care s-o manipuleze pentru a-și atinge scopurile. În joc intră și preoțimea ortodoxă. Mitropolitul Moldovei, Înaltpreasfințitul Calinic Miclescu, îl lasă pe „noul domnitor” Nicolae Roznovanu să vorbească miilor de oameni care se îmbulzesc neștiind manipularea pusă la cale. Roznovanu își ține însă discursul în limba franceză, pentru că n-o cunoaște încă pe cea a țării unde i s-a pregătit înscăunarea. Tânărul vrea să-i însuflețească pe țărani strigându-le **„A bas l'Union! Vive la revolution moldave! Le Russes seront la dans quelques heures pour nous aider!”** (**„Jos Unirea! Trăiască revoluția moldovenească! Rușii vor fi aici în câteva ore să ne ajute!”**).

Poporul nu înțelege, bineînțeles, nimic, dar în acest moment intervine Mitropolitul Calinic, care dă ordin să bată clopotele a primejdie. Dangătele de la Mitropolie activează clerul din Iași, și în scurt timp toate bisericile încep să tragă clopotele, vestind pericolul care, în acea vreme, anunța de obicei un incendiu sau o mare nenorocire abătută asupra comunității. Episodul agită în plus spiritele, populația iese în stradă îngrijorată și surescitată, ceea ce face ca masa de manevră a separatiștilor să crească și mai mult.

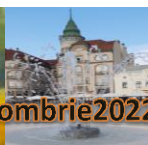
Mitropolitul Calinic Miclescu a chemat poporul la luptă, proclamând într-un discurs incendiar că Dumnezeu nu vrea Unirea cu veneticii de la București. Apoi, prelatul s-a pus în fruntea mulțimii și, fluturând crucea, a pornit asupra Palatului administrativ

Mitropolitul Moldovei, Calinic Miclescu, a jucat un rol central în tentativa Rusiei de a rupe Unirea. Prelatul poartă principala responsabilitate pentru înfierbântarea spiritelor și declanșarea violențelor. Cu toate că avea pe conștiință sute de morți, Mitropolitul Calinic n-a ezitat, imediat după înfrângere, să schimbe taberele

Mitropolitul Calinic Miclescu, văzând că „domnitorul” nu are priză la popor, decide să ia în mâinile sale situația. De la tribuna improvizată, prelatul ține un discurs incendiar, în care amestecă religia cu politica, spunându-le miilor de credincioși din fața sa că Dumnezeu nu vrea această unire care e contra firii, că veneticii de la București, străini de neamul și țara moldovenească, n-au ce să caute să conducă la Iași etc.

După predica violent antiunionistă, Mitropolitul Calinic și numeroșii săi preoți, urmați de mulțimea ațâțată, ies în stradă și, fluturând deasupra capului crucile, îi îndeamnă pe oameni să ia cu asalt

Palatul administrației centrale. Adus într-o stare de transă, puhoiul se năpustește asupra clădirii strigând „Jos Unirea!”, sub motiv că vrea să oprească înregistrările pentru plebiscit.

O relatare chiar de la fața locului ne-a rămas și de la corespondentul ziarului „Vocea Națională”, care în articolul din 5 aprilie 1866 descrie cu lux de amănunte evoluția ostilităților: ***„Eri Duminică la ȧșirea din Biserică o mulțime de oameni umpluse Curtea Mitropoliei și locul denaintea casei Roznovanu. Pe la 10 și jumătate ȧși P. S.S. Mitropolitulu Calinicu Miclescu din biserică. Îndată îlu încungiurată o mulțime de oameni, Teodor Lătescu în capu, și’lu provocară, să meargă împreună cu denșii la Palatu să gonească pe Locotenenți. «Josu Unirea!» strigau unii. «Revoluție! Nu vă temeți, țineți-vă numai câte-va ceasuri, vină Rușii în ajutorul nostru» strigau alții. Și așa Mitropolitulu cu cârja în mână și cu manta pe umere se puse în fruntea lor și gloata de oameni se îndrumă spre Palatu, strigând: «Josu Unirea! Vină Rușii în ajutoru».***

„În mers, răzvrățiții scoteau pietrele din pavaj și loveau în oamenii poliției. În dreptul stradei Baston s-a înălțat o baricadă compusă din grilaje de fer rupte de la grădina Mitropoliei. Loviturile cădeau ploae din toate părțile, așa încât caii și soldații erau plini de sânge, unii chiar au căzut jos împușcați”

În fruntea acestei armate improvizate stau Constantin Moruzi, Teodor Lătescu, Neculai Ceaur Aslan și arnăutul Inge Robert. Nucleul dur din jurul lor e alcătuit, scrie istoricul A. D. Xenopol (Istoria partidelor politice în România, vol. I, 1910), din mercenari străini, evrei și slugi ale boierului Nicolae Roznovanu. În sfârșit, masa de manevră de mii de oameni care-i urmează pe aceștia provine din rândurile țărănimii care asistase la discursul Mitropolitului Calinic, dar și numeroși mahalagii alăturați pe parcurs, inclusiv „destul de mulți îmbătați încă de dimineață în curțile familiei Roznovanu” (Alex Mihai Stoenescu, „Istoria loviturilor de stat...”, Vol. I).

Mulțimea ajunge în fața Palatului Administrativ, unde dă peste cordonul de militari care asigură paza. Prima victimă a asaltului antiunionist e însă una neașteptată. Împins de mulțimea scăpată de sub control, Mitropolitul Calinic e prins între cei care vor să înainteze și militarii din față. Înaltul ierarh se împiedică în veșmintele preoțești și se prăvălește la pământ, fiind călcat în picioare de cei care vin din urmă. Scapă totuși doar cu o sperietură și câteva contuzii și se ascunde într-un șanț care fusese săpat, conform unei versiuni, de soldații din dispozitiv înainte să înceapă nebunia.

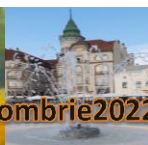
Jurnalistul de la „Vocea Națională” avea să scrie: **„Mitropolitul se duse în Casinul din colțu al hanului Turcescu, însă plebea plătită nu se potoli, ea voea cu ori ce prețu scandalu. Luă earăși pe Mitropolitulu în frunte și năvăli din nou spre Palatu. Atunci soldații, parte cu baioneta parte cu patului puscei, goniră plebea înapoi. Mitropolitulu, tremurând de frică, fugi și se ascunse într-o pivniță vecină”.**

Clădirea publică e luată cu asalt de mulțimea antiunionistă, în timp ce soldații încearcă s-o oprească. Încep altercațiile, care imediat se transformă într-o bătălie crâncenă. Se dovedește acum că manifestația nu e deloc spontană, modul în care se organizează riposta împotriva militarilor români arătând clar premeditarea.

O descriere sugestivă și amănunțită a evenimentelor ne-a rămas de la sergentul major brăilean Grigore N. Ionașcu, chiar comandantul escadronului de jandarmi călări ai Palatului, prima unitate care a intervenit: ***„În mers, răzvrățiții scoteau pietrele din pavaj și loveau în oamenii poliției care încercau să-i oprească. În dreptul stradei Baston s-a înălțat o baricadă compusă din grilaje de fer rupte de la grădina Mitropoliei și sprijinite cu pietre smulse din trotuare. În dosul baricadei se înșirase (ră – n. red.) pușcași cu diferite arme de foc printre care și cu puști arnăuțești”. (...) „Bravul escadron, compus numai din 60 de soldați, a străbătut din mijlocul acelei mulțimi compuse din câteva mii de oameni înarmați cu puști, cu diferite unelte de fier și cu picioare de scaune, cu care loveau în noi și în cai. Loviturile cădeau ploae din toate părțile, așa încât caii și soldații erau plini de sânge, unii chiar au căzut jos împușcați”.***

Sergentul Ionașcu ajunsese la comanda unității după ce căpitanul fusese trimis în zilele precedente, cu o jumătate din escadron, într-o misiune spre Botoșani, iar locotenentul fusese rănit încă din primele clipe de către insurgenți.

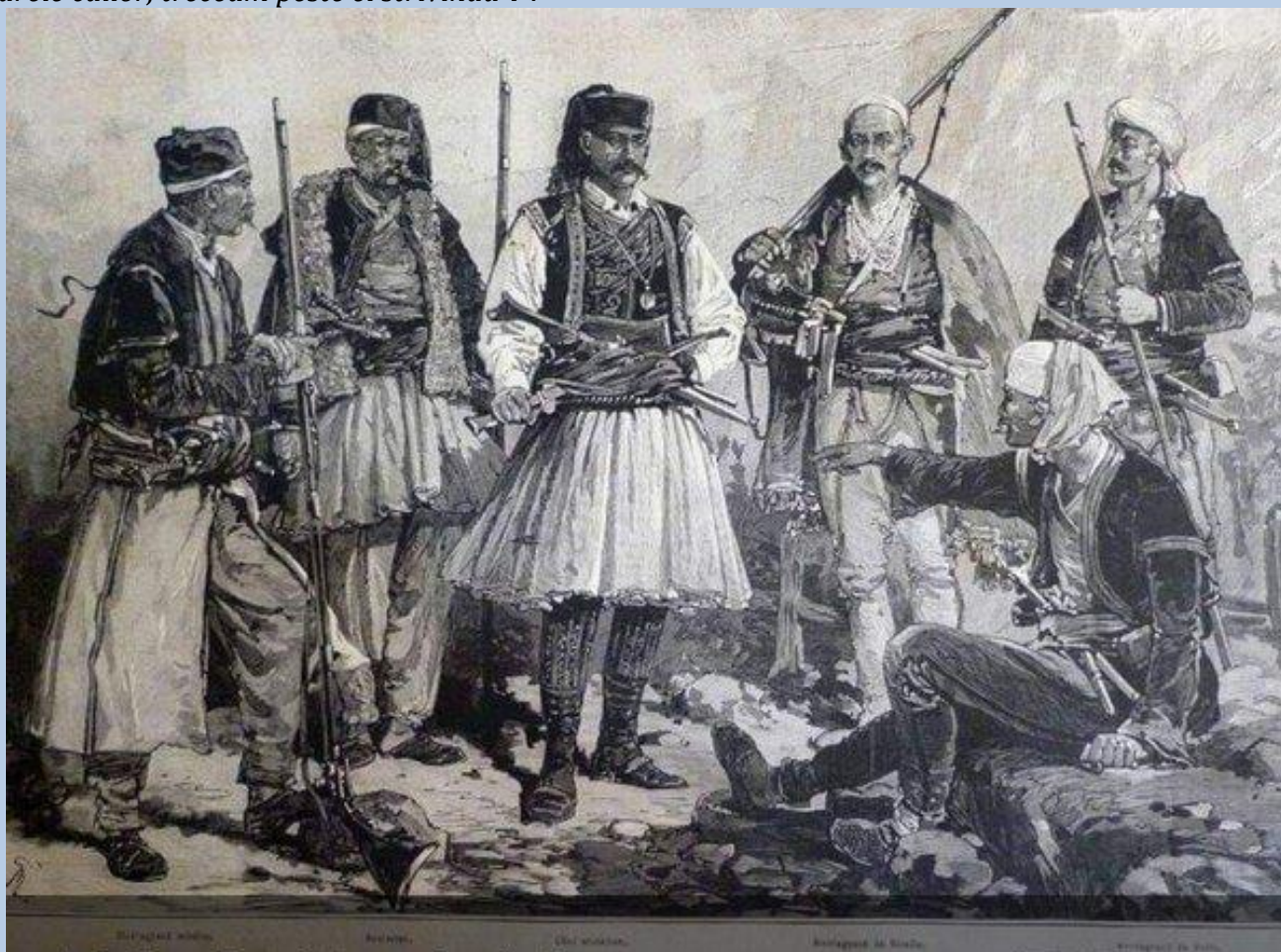
„De pe acoperișurile caselor curgeau cu ploaea cărămizile în soldați și în oamenii poliției, de pe ferestre se azvârlea cu apă fierbinte. Acum intrase în acțiune un anume Inge Robert, tutungiu îmbogățit de boerii greci, împreună cu pădurarii Stancăi Roznovanu și cu grecii îmbrăcați în fustanele”

Scenele descrise pot părea românilor de azi de-a dreptul neverosimile. Și totuși, ele au existat aievea pe străzile Iașiului, unde pe 3 aprilie 1866 s-a jucat soarta Unirii.

Sergentul Grigore N. Ionașcu povestește că, inițial, militarii și polițiștii au primit ordin să nu deschidă focul: „(...) Plebea răzvrătită se înmulțea mereu. Numeroși oameni de strânsură ieșeau din curtea lui Roznovanu, cheflii și îndrăzneți, și veneau și îngroșau rândurile tulburătorilor, așa încât noi n-am putut înainta decât până la Petrea Bacalu (cam în dreptul școlii publice No. 1 Trei Erarhi). **De pe acoperișurile caselor curgeau cu ploaea cărămidile în soldați și în oamenii poliției, de pe ferestre se azvârlea cu apă fierbinte. Noi, călăreții, eram în centrul străzii, iar pe trotuare venise o companie din Regimentul 5 de linie.** Neavând ordin să scoatem armele de foc, înduram toate loviturile și încercam să ajungem spre baricadă, unde lumea înarmată prindea pe soldați și îi sfâșia în fața noastră. **Acum intrase în acțiune un anume Inge Robert (fost arnăut – n. r.), tutungiu îmbogățit de boerii greci, împreună cu pădurarii Stancăi Roznovanu și cu grecii îmbrăcați în fustanele.** Mai târziu, ne-a venit în ajutor o companie de jandarmi pedestri. Cu toate astea, soldații cădeau mereu împușcați și neputându-i scoate din picioarele cailor, treceam peste ei strivindu-i”.

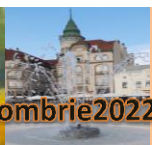
8

Sergentul Ionașcu, aflat la comanda escadronului care a înfruntat mulțimea insurgenților pe străzile Iașiului la 3 aprilie 1866, relatează că nucleele dure ale acestora erau compuse din străini. El îi menționează pe arnăutul Inge Robert și „grecii cu fustanele”, dar e posibil ca aici militarul să-i fi inclus și pe albanezi. Portul acestora era asemănător cu al grecilor. În plus, din rândurile albanezilor se recrutaseră, vreme de secole, arnăuții cu care fanarioții controlaseră țările române

Informația e confirmată de corespondentul „Vocii Naționale”, care scrie în corespondența sa: „Pe când mulțimea ocupa astfel strada mare până la Palatu, scriitorul acestor renduri se dusesese la D. Carp, unde se află Locotenenții Domnesci în gazdă. **Locotenenții erau liniștiți căci sciau de cu sară că banii ruseschi aveau să facă scandaluri.** Atunci întră majorul Grammont și le descrie tumultul de la Palatu. Îndată D. D. Lascăr Catargiu și Generalul Goleșcu invită la cea mai mare moderațiune și ordonă a se lăsa liberu poporul întru cât își exprimă cu cuviință dorințele sale. (...) Ancă nu se întâmplase nimica mai gravu. Soldații se reîntoarseră la Palatu, **Locotenența ordonase să nu se dea focu cu nici unu prețiu în contra plebei, decât după o comandă espresă”.**

În acest punct al luptelor de stradă, boierul moldovean Lascăr Catargiu înțelege însă că situația a scăpat de sub control și transmite către trupe un nou ordin, acela de a restaura ordinea chiar cu folosirea

forței, dacă e necesar. Curieri pleacă imediat către unități. Mesajul ajunge la escadronul de cavalerie condus de sergentul Grigore N. Ionașcu atunci când unitatea reușise să răzbată în fața barajului ridicat de-a latul străzii de răsculați. „Aici (în fața baricadei – n. r.) ni s-a adus ordinul de la Locotenent Domnească, Lascăr Catargiu și generalul Golescu, ca să (se) facă formalitățile prescrise de lege. Locotenent-colonelul Gherghel a comandat încărcarea armelor, fără gloanțe, și am tras o salvă. Mulțimea, văzând că n-a căzut nimenea, s-a repezit cu mai multă furie spre noi. D-nul procuror general a ordonat să (se) dea trei semnale cu goarna și a făcut somațiile regulamentare. Am încărcat armele cu gloanțe și la comandă am tras. Toți cei care făceau paravan baricadei au căzut. După a doua salvă, infanteriștii s-au repezit la atac cu baionetele la arme și abia cu mare greutate am izbutit să desființăm baricada”.

Relatarea bătăliei a fost făcută de Grigore N. Ionașcu în cartea pe care a scris-o în 1910, „După 45 de ani. Mișcarea separatistă din Iași”.

„Străzile erau înțesate de numeroase bande mai mari sau mai mici, compuse din greci înarmați cu iatagane, din pădurarii lui Roznovanu și din derbedeii orașului, care se împotriveau apărându-se cu cuțite lungi și arme de foc”

9

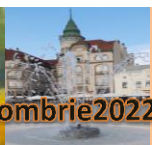

Palatul Roznovanu a fost construit de Iordache Neculai Roznovanu după planurile arhitectului Gustav Freiwald și inaugurat, cu mare fast, în 1832. Multe decenii după aceea a fost considerat cea mai frumoasă clădire din Iași, cu un interior fabulos și o sală a balului unde se spune că puteau dansa 500 de perechi. În 1866, clădirea a fost sediul conspirației antiunioniste pusă la cale de Rusia

Lupta nu se oprește însă după ocuparea baricadei. După ce străpung linia defensivă a separatiștilor, soldații iau cu asalt casele familiei Roznovanu, unde slujbașii acestora și o parte din mercenari se baricadaseră. Urmează o nouă luptă crâncenă, cu morți și răniți de ambele părți.

Pe stăzi, cavaleria urmată de infanterie dă un ultim asalt, distrugând complet punctele de rezistență. Anastasie Iordache scrie în „Goleștii. Locul și rolul lor în istoria României” (1979): „Șarja avu loc și rezultatul fu un deplorabil măcel, o nemaipomenită goană peste garduri și prin ulițe lăturalnice – precum și desăvârșita restabilire a ordinii”.

Insurgenții se risipesc, dar nu încetează să lupte, așa că subunități ale forțelor armate pornesc în urmărirea lor. „Întregul centru al Iașilor este dominat de trupele militare care execută acum misiuni combinate, infanteria trăgând din genunchi în orice grup de oameni, în timp ce cavaleria îi vânează cu lovituri de sabie din mișcare”, scrie Alex Stoenescu.

Răsculații înarmați ripostează pretutindeni: „Străzile erau înțesate de numeroase bande mai mari sau mai mici, compuse din greci înarmați cu iatagane, din pădurarii lui Roznovanu și din derbedeii orașului, care se împotriveau apărându-se cu cuțite lungi și arme de foc.” (Grigore N. Ionașcu, „După 45 de ani...”).

În această situație, cavaleria primește ordinul să atace cu lăncile, iar infanteria să împuște trăgătorii inamici aflați pe acoperișuri.

Jurnalistul de la „Vocea Națională” avea să relateze, la rându-i, în corespondența din 5 aprilie: „(...) Se dete soldaților ordinul de a se apăra cu focul puscilor. Prima descărcătură se făcu în aeru, plebea tot nu se linisci, atunci câteva puscii fură slobozite în mizlocul ei și vr’o cinci indivizi (indivizi – n. r.) picară îndată josu. Lupta era angagiată. Un omu pusu de preoți rusofili trăgea totu mereu clopotul celu mare a Mitropoliei ca de focu. De doue ori cavaleria mătură strada cea mare până la colțul caselor lui Neuschotz, arestând pe ori cine se împotrivea și ducendu’l la gardă, de doue ori plebea se readună din casele lui Roznovanu și din Mitropoliă. A treia oară în fine în urma cavaleriei se aședă și infanteria de stradă, unu peletonu străbătu în casa lui Roznovanu, în capul loru Vasiliu Pilatu, și arestă acolo pe D. Nicolae Roznovanu, Ceaur Aslan, pe Teodor Lătescu și pe avocatul Panaite Christea. (...)”.

Insurecția este astfel înfrântă, dar după o bătălie sângeroasă, care a durat ore în șir.

Autoritățile române au minimalizat din prima clipă tragedia de la Iași. Sursele diferă, dar numărul morților a fost, cu siguranță, foarte mare

Încă din prima clipă, autoritățile au minimalizat pe cât posibil tragedia care avusese loc la Iași. Nu exista niciun motiv pentru care România să dorească să se afle, nici pe plan intern, nici pe plan extern, că la Iași avusese loc o răscoală antiunionistă (fie ea și organizată de Rusia) înăbușită în sânge.

A. D. Xenopol scrie despre 2 morți în rândurile militarilor și 15 printre secesioniști, precum și zeci de răniți. Bilanțul este însă, fără niciun dubiu, cu mult mai mare. Grigore N. Ionașcu scrie, în „După 45 de ani...”, epilogul războiului de pe ulițele Iașului: „**Bucătăriile militare erau pline de morți. Străzile erau pline de sânge, de cai împușcați și de corpuri omenesti**”. Mihai Dimitri Sturdza, reconstituind numărul victimelor, ajunge la concluzia că au fost 6 morți printre militari și peste 100 printre insurgenți. Dar documentele militare consultate de istoricul Alex Stoenescu (care are și gradul de colonel) indică peste 300 de morți!

După eșecul insurgenței, Mitropolitul Calinic a fugit deghizat în femeie și a fost ascuns de Ion Creangă într-un butoi, în pivnița unui beci. Acolo l-a găsit Titu Maiorescu.

Ion Creangă, la acea oră membru al clerului ortodox, era în 1866 un vehement antiunionist. A participat la insurgența separatistă din 3 aprilie și apoi l-a salvat de la moarte pe Mitropolitul Calinic. Mai târziu, Creangă a fost recuperat și făcut celebru de Titu Maiorescu și Mihai Eminescu, aceștia sesizând în „răspopit” sclipirea de geniu a povestitorului

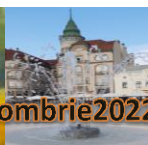
Marii vinovați pentru acest carnagiu, cozile de topor ale Rusiei, vor scăpa însă cu toții de pedepse. Prințul Moruzi fuge din oraș deghizat în birjar. Nicolae Roznovanu și familia sa, împreună cu numeroși agenți ruși, sunt arestați. Ei nu vor înfunda însă pușcăria, beneficiind ulterior de o amnistie pe care o va da prințul Carol I după ce a ajuns pe tron.

Un caz aparte este cel al Mitropolitului antiunionist al Moldovei, Calinic Miclescu. După ce s-a salvat în primele clipe de la pericolul de a fi călcat în picioare de mulțimea întărită chiar de el, prelatul fuge din fața cavaleriei și se ascunde în apropiere, unde se travestește în haine femeiești (după unele surse) sau în caftan evreiesc (după altele). Calinic, tremurând de frică, e recuperat de pe străzi de un alt participant la puci, nimeni altul decât Ion Creangă (la acea oră diacon), și ascuns într-un poloboc, în pivnița cârciumii din strada Sfânta Vineri.

Criticul și scriitorul George Călinescu relatează episodul cu lux de amănunte: „Răscoala izbucni la 3 aprilie și fu înăbușită numaidecât de Lascăr Catargiu. La această răscoală se pare a fi luat parte și Creangă și Gheorghe Ienăchescu. Oricât s-ar părea de curios, participarea diaconului (Ion Creangă – n. r.) la răscoala separatistă e foarte probabilă, întâi prin contagiunea de la mitropolit la clerul subordonat, al

Ion Creangă

doilea, prin conștiința îngustă a acestor clerici fără orizont politic. O proastă opinie despre munteni era vădită în corespondența lui Creangă. Diaconul, ca om de la munte, are silă de tot ce nu e moldovenesc și iubire de regiune, deci fără îndoială că în schimbarea de regim a văzut o nouă pricină de înstrăinare a țării. De altfel, ieșenii de atunci aveau încă proaspătă rana mutării Capitalei. Mitropolitul Calinic, urmărit de stăpânire, e scăpat de la moarte de cei doi diaconi, care îl ascund în chip grotesc sub un poloboc din pivnița crâșmei lui Stihî de la Sf. Vineri, dovadă că revoluția o făceau mai mult bând”.

Epilogul peripețiilor Înaltpreasfințitului Calinic va intra în folclor.

Una din variante spune că Locotenența Domnească trimite un profesor universitar (se avansează chiar numele lui Titu Maiorescu) să-l caute și să-l recupereze pe prelat. Profesorul îl găsește, spune această versiune, în pivnița cârciumii și îngenunchează în fața mitropolitului îmbrăcat în haine femeiești, implorându-l să se predea.

O altă variantă spune că Maiorescu ar fi purtat dialogul cu Preasfinția Sa prin gaura cepului de la butoi.

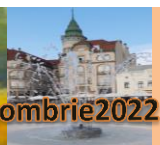
Mitropolitul pucist Calinic Miclescu a fost iertat de Carol I, cel pe care-l afurisise în predicile sale antiunioniste. În 1875 avea să fie numit Mitropolit Primat al României

Prințul Carol de Hohenzollern, viitorul rege al României, a avut abilitatea de a-i manevra pe inamicii săi astfel încât aceștia să-i devină aliați. Pe Mitropolitul pucist l-a iertat, acesta ajungând în final să țină un discurs entuziast la proclamarea Regatului României, în 1881. Cert este că și Mitropolitul Calinic Miclescu va scăpa, până la urmă, de pedeapsă și va fi chiar avansat. Acest înalt ierarh al Bisericii Ortodoxe provenea dintr-o veche familie boierească, iar în fruntea Mitropoliei i-a urmat unchiului său, Sofronie Miclescu, el însuși Mitropolit în perioada 1851-1861.

Pe numele real Constantin, nepotul lui Sofronie a fost călugărit la Huși în 1842, apoi a ars etapele, fiind promovat diacon, ierodiacon (1842), ieromonah (1848), protosinghel și arhimandrit. În 1855 era deja hirotonit arhiereu cu titlul „Hariupoleos” și în 1857 a fost băgat membru în Divanul Ad-hoc din Moldova, unde unchiul Sofronie era președinte. În 1863 este numit locțiitor de Mitropolit al Moldovei, iar pe 10 mai 1865 este propulsat Mitropolit plin printr-un decret al domnitorului Alexandru Ioan Cuza.

După participarea sa la puciul pus la cale de ruși în aprilie 1866, la nici măcar un an după ce fusese numit Mitropolit, Calinic este suspendat din funcție și dus la Mănăstirea Sf. Spiridon. Apartamentele de la Mitropolie îi sunt sigilate. Prelatul este pus inițial sub acuzare, dar salvarea îi vine tocmai de la cel pe

care-l afurisise și-l numise „venetic” în predicile sale, prințul Carol I de Hohenzollern. Noul domnitor semnează la Golești un decret prin care îi amnistiază pe puciști, inclusiv pe Mitropolitul Calinic. Ierarhul scapă astfel de pedeapsă după nici două luni, pe 2 iunie 1866 fiind pus deja să gireze Episcopiile de Roman, Huși și Dunărea de Jos.

Mitropolitul Calinic Miclescu a uitat repede sutele de morți căzuți din vina sa la puciul din 1866. În aprilie 1868, când prințul Carol I face o vizită în Moldova, prelatul se grăbește să-l găzduiască pe domnitor la Palatul Mitropoliei. Și „Guliță” Nicolae Roznovanu, cel care se visase domnitorul Moldovei secesioniste în 1866, e la fel de slugarnic, invitându-l pe Carol I la căsătoria sa.

Finalul acestei povești nu necesită comentarii suplimentare.

Pe 31 mai 1875, după moartea lui Nifon Rusailă, Mitropolitul Calinic este înscăunat Mitropolit Primat al României. De la violenta răscoală antiunionistă pe care o instigase la Iași în 1866 trecuseră 9 ani.

În 1876, Calinic Miclescu – acum Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române – ajunge senator de drept și e ales președinte al Senatului României.

Pe 14 martie 1881, când Senatul vota legea prin care România era proclamată regat, iar Carol I – regele său, Mitropolitul Primat Calinic Miclescu declara emoționat, de la tribuna ședinței solemne: *„Clerul român se asociază din tot sufletul la acest mare act național și, împărțășind simțămintele de bucurie ale întregii națiuni române, roagă pe cel Atotputernic să binecuvânteze acest mare act și să facă ca scumpa noastră Patrie să prospere înmiit sub scutul Regalității și sub conducerea Augustului și prea iubitului nostru Suveran Carol I.*

Să trăiască Majestatea-Sa, Carol I, Regele României!

Să trăiască Majestatea-Sa Doamna, Regina României!

Să trăiască Națiunea română și Guvernul care a condus până aci destinele ei!”.

Corespondența din „Vocea Națională”: „Pe la 10 și jumătate eși Mitropolitulu Calnicu Miclescu din biserică. Îndată îl încungiurară o mulțime de oameni și’lu provocară, să meargă împreună cu denșii la Palatu să gonească pe Locotenenți. «Josu Unirea!» strigau unii. «Revoluție! Nu vă temeți, țineți-vă numai câte-va ceasuri, vină Rușii în ajutorul nostru» strigau alții”

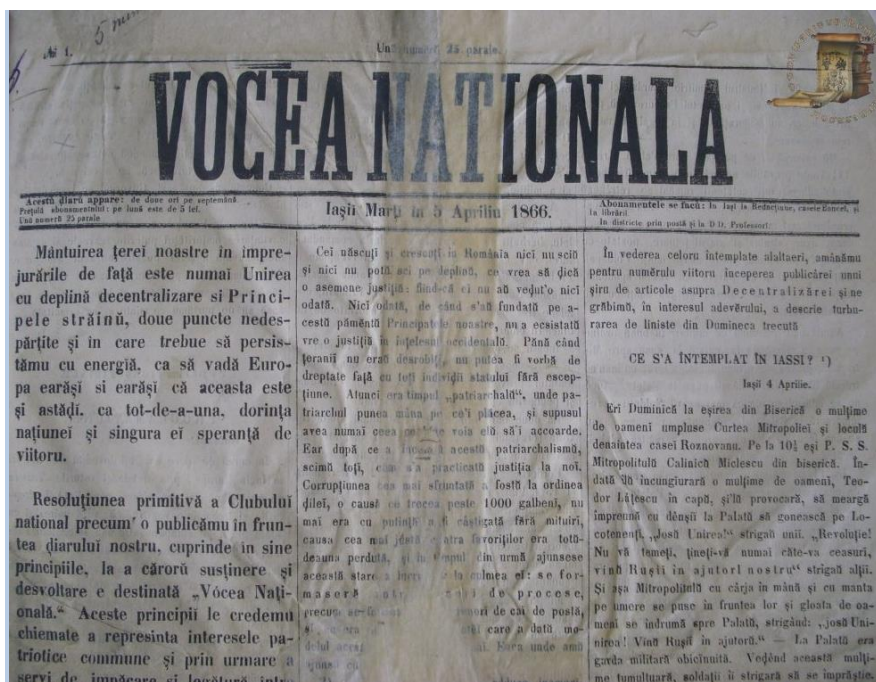
Ediția din 5 aprilie 1866 a ziarului ieșean „Vocea Națională” a publicat un amplu reportaj de la insurecția antiunionistă din 3 aprilie. (FOTO: tipariturioromanesti.wordpress.com)

Corespondența apărută în numărul din 5 aprilie 1866 a publicației „Vocea Națională”, din Iași, și în care sunt relatate dramaticele evenimente care au răvășit orașul în Duminica Tomii. Am păstrat întocmai scrierea și expresiile autorului acestui articol.

„Ce s’a întemplat în Iassi?”

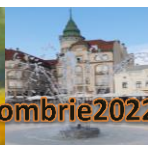
Eri Duminică la eșirea din Biserică o mulțime de oameni umpluse Curtea Mitropoliei și locul denaintea casei Roznovanu. Pe la 10 și jumătate eși P. S.S. Mitropolitulu Calnicu Miclescu din biserică. Îndată îl încungiurară o mulțime de oameni, Teodor Lătescu în capu, și’lu provocară, să meargă împreună cu denșii la Palatu să gonească pe Locotenenți. «Josu Unirea!» strigau unii. «Revoluție! Nu vă temeți, țineți-vă numai câte-va ceasuri, vină Rușii în ajutorul nostru» strigau alții. Și așa Mitropolitulu cu cârja în mână și cu manta pe umere se puse în fruntea lor și gloata de oameni se îndrumă spre Palatu, strigând: «Josu Unirea! Vină Rușii în ajutoru».

La Palată era garda militară obicinuită. Vedend această mulțime tumultuară, soldații îi strigară să se împrăștie. Cetățenii cuminte asemenea îi sfătuiră să se ducă pe acasă și dacă au dorințe pentru binele

Cetatea Cavalerilor

țerei, să le spună cu bună cuviință, că atunci toată lumea îi va asculta. Dar unde se mai gândeau acești oameni la bună cuviință? **Majoritatea lor, străini plătiți și îmbătați, nici nu înțelegea pe cei ce vorbeau, și așa tumultul mergea crescând.**

Sergeanții, mai alesu Comisariul despărțirii D. Mighiu, își deteră toate ostenelele pentru a restabili ordinea, o parte din oameni se și retrase, **Mitropolitul se duse în Casinul din colțu al hanului Turcescu, însă plebea plătită nu se potoli, ea voea cu ori ce prețu scandalu. Luă earăși pe Mitropolitul în frunte și năvăli din nou spre Palatu. Atunci soldații, parte cu baioneta parte cu patului puscei, goniră plebea înapoi. Mitropolitul, tremurând de frică, fugi și se ascunse într-o pivniță vecină.** (Ce se aude despre rănirea P. S. Sale, sunt esagerări, și dacă în acea îmbulzală de oameni îlu va fi atinsu vre'o lovitură, aceasta nu a avut nici o gravitate. Eu am vedutu pe Eminența Sa la 6 ore după ameadă și de și era foarte mișcată moralicesce, aflându-se înaintea Locotenentului Lascăru Catargiu, dar fisicesce era ca tot-deauna.)

Pe când mulțimea ocupa astfel strada mare până la Palatu, scriitorul acestor renduri se dusesse la D. Carp, unde se află Locotenenții Domnesci în gazdă. **Locotenenții erau liniștiți căci sciau de cu sară că banii rusești aveau să facă scandaluri.** Atunci întră majorul Grammont și le descrie tumultul de la Palatu. Îndată D. D. Lascăr Catargiu și Generalu Goleșcu invită la cea mai mare moderațiune și ordonă a se lăsa liberu poporul întru cât își exprimă cu cuviință dorințele sale. Apoi amendoii cu secretarul în urmă porniră îndată spre Palatu unde îi chema datoria. Acolo se mai afla și Ministrul Dimitrie Sturdza și Prefectul, în urmă veni și parchetul Procurorilor, pentru a hotărî cu moderațiune și în legalitate măsurile necesare.

Me coborîu și eu pe jos spre Palatu. Era la 11 și un sfert. Toate prăvăliile se închideau, oamenii speriați pretutindinea, toți cetățenii români se retrăgeau fugă de la Palatu spre casele lor. Din ce me apropiam mai multu spre Palatu, nu mai găsimu decât figuri străine și amenințetoare, postate cu ciomegele pe stradă, printre denșii mulți Polonesi, mulți Lipoveni și cu părere de reu o spunemu, mulți Jidovi. Josu Unirea! Strigau mulți cu unu accentu străinu.

Atunci unu pelotonu (pluton – n. r.) de militari în bună ordine se puse în marșu de la palatu în susu spre Mitropoliă, plebea se retrase înaintea lor, eu însu'mi trecui liberu printre denșii până la Palatu. Ancă nu se întâmplase nimica mai gravu. Soldații se reîntoarseră la Palatu, **Locotenența ordonase să nu se dea focu cu nici unu prețu în contra plebei, decât după o comandă espresă.**

La 11 și jumătate cavaleria trecu în goană strada cea mare și se aședă și ea la Palatu. Înaintea ei nimine nu s'a împotrivit, dar după dânsa îndată s'a attrupat (întrupat – n. r.) plebea din nou, **loculu dinaintea Roznovanului se umplu de tumultuanți cari deodată scoaseră ca din pământ pari, ciomege ferate, câteva pusci și pistoale, stricară pavagiul și se armară cu bolovanii stradei. Dinaintea casei lui Roznovanu se striga: doi galbeni de omu pentru ori cine ne ajută! Vedre de vinu se împărțiau pîntre oameni, D. Teodor Lățescu era înțeleptul cu gura cea mai mare, și deodată, când un peleton (pluton – n. r.) de vr'o 25 soldați pedestri se înainta spre ei ca să'i împrăștiă, începură a da cu bolovani, de josu și de prin ferestre, pistoale fură descărcate asupra miliției, doi soldați căzură josu loviți de moarte, plebea înfuriată prin bani și beutură alungă pe cei 23 rămași până la poarta Treisfetitelară.**

Acum nu mai era chipu de întărșiere (întoarcere – n. r.). Onoarea Națiunei și a miliției, siguranța cetățienilor era pusă în jocu; **se dete soldaților ordinul de a se appăra cu focul puscilor. Prima descărcătură se făcu în aeru, plebea tot nu se linisci, atunci câteva pusci fură slobozite în mizlocul ei și vr'o cinci individi (indivizi – n. r.) picară îndată josu. Lupta era angagiată. Un omu pusu de preoți rusofili trăgea totu mereu clopotul celu mare a Mitropoliei ca de focu.**

De doue ori cavaleria mătură strada cea mare până la colțul caselor lui Neuschotz, arestând pe ori cine se împotriva și ducendu'l la gardă, de doue ori plebea se readună din casele lui Roznovanu și din Mitropoliă. A treia oară în fine în urma cavaleriei se aședă și infanteria de stradă, unu peletonu străbătu în casa lui Roznovanu, în capul lor Vasiliu Pilatu, și arestă acolo pe **D. Nicolae Roznovanu, Ceaur Aslan, pe Teodor Lățescu și pe avocatul Panaite Christea.** Teodor Lățescu era legat la capu, cămeșa îi era pătată de sânge, daru suntemu datori a constata că și păstrase tot curagiul. Dar Roznovanu și Aslanu erau desfigurați, îngălbiniți, ca nisce oameni lași de desprețuitu și strângeau brațul femeilor pe care le aduseseră cu denșii, sciind că sub acestu scutu femeescu vor afla o garanțiă în contra indignațiunei publice. (...)"